

Dosar nr. 3ra-545/23 (2-20056008-01-3ra-29052023)

Instanța de fond: Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani, judecător – V. Sîrbu
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău, judecători – Gh. Mîra, I. Dutca, D. Băbălău

Î N C H E I E R E

05 iulie 2024

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător

Judecători

Ion Malanciuc

Diana Stănilă

Oxana Parfeni

examinând admisibilitatea recursului declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale,

în cauza la acțiunea în contencios administrativ înaintată de Arhip Anatolie împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale și Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Rîșcani mun. Chișinău cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil și obligarea autorității publice de a stabili și achita pensia și încasarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 04 aprilie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost casată hotărârea din 10 iunie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, fiind emisă o nouă hotărâre de admitere a acțiunii,

c o n s t a t ă :

La 26 mai 2020, Arhip Anatolie a depus cerere de chemare în judecată, concretizată prin cererea din 09 octombrie 2020, împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale și Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Rîșcani mun. Chișinău cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil și obligarea autorității publice de a-i stabili și achita pensia, precum și încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii s-a indicat că, reclamantul Arhip Anatolie a îndeplinit serviciul în cadrul subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne în perioada de la 12.07.1995 (ordinul comandantului Academiei de Poliție „Ștefan cel Mare” a MAI nr. 102 ef/st din 07.09.1995, modificat prin ordinul comandantului Academiei de Poliție „Ștefan cel Mare” a MAI nr. 82 ef/st din 08.07.2013) până la data de 21.01.2020 (ordinul IGP nr. 18 ef. din 20.01.2020 cu privire la încetarea raportului de serviciu).

A invocat că vechimea calendaristică în serviciu în cadrul Ministerului Afacerilor Interne a reclamantului Arhip Anatolie la data concedierii (21.01.2020) din ofițer principal urmărire penală pentru cazuri excepționale al Secției Urmărire Penală a Infrațiunilor Patrimoniale a Direcției Exercițare a Urmăririi Penale pe Cazuri Excepționale a Direcției Generale a Urmăririi Penale a IGP al MAI, ultimul grad special deținut fiind de comisar principal pentru stabilirea pensiei în conformitate cu art. 13 lit. a) al Legii asigurării cu pensie a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544 din 23.06.1993, constituie 24 (douăzeci și patru) ani, 06 (șase) luni și 09 (nouă) zile.

Totodată, în cadrul activității sale, prin ordinul Procurorului General al Republicii Moldova nr. 1498-p din 30.11.2017, Arhip Anatolie, ofițer principal de urmărire penală pentru CE al SUP IP a DEUP a DGUP a IGP, comisar principal, a fost detașat în funcție de ofițer de urmărire penală în Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale pentru o perioadă de 5 (cinci) ani, de la 04 decembrie 2017. Prin același ordin, s-a ordonat achitarea lui Arhip Anatolie salariul de bază lunar, în mărime de 2 (două) salarii medii pe economie realizate în anul precedent.

Prin ordinul IGP al MAI nr. 552 ef. din 11.12.2017, Arhip Anatolie a fost detașat pe o perioadă de 5 (cinci) ani, în cadrul Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale de la 04 decembrie 2017. Prin același ordin a fost stabilită achitarea plăților salariale conform art. 9 alin. (6) din Legea nr. 3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură.

Reclamantul a relatat că, prin ordinul Procurorului General, Stoianoglo Alexandru nr. 59-p din 14.01.2020, a fost ordonată încetarea detașării reclamantului Arhip Anatolie, ofițer principal de urmărire penală pentru cazuri excepționale a Direcției Generale Urmărire Penală a Inspectoratului General de Poliție, detașat în Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, de la 20 ianuarie 2020.

Prin ordinul IGP al MAI nr. 18 ef. din 20.01.2020, a fost dispusă încetarea raportului de serviciu al funcționarului public cu statut special, în corespundere cu Legea privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne nr. 288/2016, conform art. 38 alin. (1), lit. c) (după acumularea vechimii în muncă ce permite dreptul la pensie, cu excepțiile stabilite de prezenta lege), al comisarului principal Arhip Anatolie, ofițer principal urmărire penală pentru cazuri excepționale al Secției Urmărire Penală a Infrațiunilor Patrimoniale a Direcției Exercițare a Urmăririi Penale pe Cazuri Excepționale a Direcției Generale a Urmăririi Penale a IGP al MAI, cu achitarea compensației bănești pentru concediile de odihnă anuale neutilizate și a indemnizației unice în conformitate cu art. 49 alin. (2) din Legea nr. 288/2016, de la 21 ianuarie 2020 (770101).

Astfel, reclamantul a invocat că, în legătură cu acest fapt, la 24 ianuarie 2020, s-a adresat către Casa Teritorială Asigurări Sociale sect. Rîșcani, mun. Chișinău cu o cerere, prin care a solicitat calcularea și stabilirea pensiei.

Prin decizia Casei Teritoriale Asigurări Sociale sect. Rîșcani, mun. Chișinău din 05 februarie 2020 a fost admisă cererea reclamantului și stabilită pensia pentru vechimea în muncă a reclamantului Arhip Anatolie în cuantum de 10 690,6 (zece mii șase sute nouăzeci, 6) lei.

Ulterior, reclamantul a fost informat telefonic de către Casa Teritorială Asigurări Sociale sect. Rîșcani, mun. Chișinău că pentru a-i fi achitată pensia stabilită spre plată prin decizia Casa Teritorială Asigurări Sociale sect. Rîșcani, mun. Chișinău din 05 februarie 2020, ultimul urmează să se adreseze cu o cerere către Casa Națională de Asigurări Sociale prin care să solicite acceptarea deciziei emise de Casa Teritorială Asigurări Sociale sect. Rîșcani, mun. Chișinău nr. 92/2020/1696 privind stabilirea pensiei pentru vechimea în muncă în baza actelor anexate conform cererii depuse la 24.01.2020.

Respectiv, la 04 martie 2020, reclamantul s-a adresat către Casa Națională de Asigurări Sociale cu o cerere prin care a solicitat acceptarea deciziei emise de Casa Teritorială Asigurări Sociale sect. Rîșcani, mun. Chișinău nr. 92/2020/1696 privind stabilirea pensiei pentru vechimea în muncă în baza actelor anexate conform cererii depuse la data de 24.01.2020.

Prin răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. A-643/20 din 27.04.2020, pe care reclamantul l-a primit prin intermediul poștei electronice la 30 aprilie 2020, ultimul a fost informat că, pensia acestuia nu a fost stabilită, deoarece reclamantul a prezentat certificatul cu privire la solda bănească, eliberat de către Procuratura Generală, dar urma să prezinte certificatul cu privire la solda bănească, eliberat de către Inspectoratul General al Poliției, instituție de forță de unde a fost reclamantul detașat.

Reclamantul a menționat că nu este de acord cu răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. A-643/20 din 27.04.2020, îl consideră ilegal și pasibil anulării.

La 21 februarie 2020, reclamantul a fost informat de Casa Teritorială Asigurări Sociale sect. Rîșcani, mun. Chișinău despre faptul restituirii de la Casa Națională de Asigurări Sociale a dosarului de pensionare nr. 398088, din motiv că, este necesar a fi stabilită pensia în baza certificatului despre întreținerea bănească, eliberat de instituția de forță (IGP al MAI), și nu în baza certificatului despre întreținerea bănească, întocmit de Procuratura Generală, pe care reclamantul l-a atașat cu alte acte la 24 ianuarie 2020, conform cererii depuse la Casa Teritorială Asigurări Sociale sect. Rîșcani, mun. Chișinău, întru stabilirea pensiei pentru vechime în muncă, conform Legii nr. 1544 din 23.06.1993, art. 13 lit. a).

La 24 februarie 2020, reclamantul a înaintat o cerere către Inspectoratul General de Poliție al MAI, prin care a solicitat să-i fie eliberat certificatul privind solda bănească pentru ultimele 12 luni de activitate (01.01.2019-31.12.2019).

Prin răspunsul Inspectoratului General de Poliție nr. 34/5-A-16/20 din 03.03.2020, reclamantul a fost informat că potrivit prevederilor art. 72 alin. (1) Codul muncii, salarizarea, în caz de detașare, va fi efectuată de unitatea la care va lucra salariatul. În cazul în care aceasta se află în imposibilitate de plată, obligația de retribuire a muncii prestate revine unității care a dispus detașarea cu dreptul la acțiune de regres împotriva unității în care a fost detașat salariatul. Dacă, la noul loc de muncă, condițiile de salarizare sau timpul de odihnă diferă de cele de care beneficia salariatul la unitatea care a dispus detașarea, salariatului i se vor aplica condițiile mai favorabile.

Astfel, reclamantul a indicat că, potrivit prevederilor art. 34 alin. (1) al Legii nr. 288/2016 privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, detașarea funcționarului public cu statut special, ca modalitate de modificare a raportului de serviciu, se efectuează printr-un ordin al angajatorului sau

al persoanei împuternicite de către acesta, cu acordul scris al funcționarului și în conformitate cu prevederile actelor normative în vigoare. Potrivit prevederilor art. 34 alin. (2) lit. a) al aceluiași act normativ, funcționarul public cu statut special poate fi detașat la instituții din Republica Moldova, în temeiul unei hotărâri a Parlamentului, prin decretul Președintelui Republicii Moldova, în temeiul unei hotărâri a Guvernului, al unui ordin al ministrului afacerilor interne, al angajatorului sau al persoanei împuternicite de către acesta.

Conform prevederilor alin. (3) - (6) al Legii menționate, detașarea funcționarului public cu statut special se efectuează în termenele și condițiile stabilite de legislația în vigoare. În perioada detașării, funcționarul public cu statut special își păstrează statutul special și beneficiază de drepturile stabilite prin prezenta lege și prin alte acte normative. Dacă salarizarea pentru funcția în care este detașat funcționarul public cu statut special diferă de cea de la locul de muncă de bază, funcționarul beneficiază de condițiile cele mai avantajoase. Detașarea funcționarului public cu statut special de la Ministerul Afacerilor Interne în grupurile de urmărire penală pe cauzele penale exercitate de procurori sau ofițeri de urmărire penală din alte organe de urmărire penală se realizează cu respectarea legislației în vigoare.

În același răspuns, Inspectoratul General de Poliție al MAI a făcut referire și la art. 6 din Legea nr. 159 din 07.07.2016 cu privire la procuraturile specializate, conform căruia în cadrul procuraturii specializate activează ofițeri de urmărire penală, ofițeri de investigații, consultanți, specialiști, personal tehnic și administrativ în limita posturilor prevăzute în statul de personal aprobat de procurorul-șef al procuraturii specializate. Numărul procurorilor din cadrul procuraturii specializate este stabilit de către Consiliul Superior al Procurorilor la propunerea Procurorului General, în coordonare cu procurorul-șef al procuraturii specializate. Transferul procurorului dintr-un oficiu sau o reprezentanță teritorială a procuraturii specializate în alta se face prin ordinul procurorului-șef cu acordul procurorului vizat. Salarizarea personalului procuraturii specializate, inclusiv a celui detașat, se efectuează din bugetul procuraturii specializate.

Totodată, Inspectoratul General de Poliție al MAI a comunicat că, certificatul privind solda bănească pentru perioada de activitate 01.01.2019 - 31.12.2019, primită în ultimul an de activitate detașat la Procuratura Generală, poate fi eliberat de subdiviziunea de unde reclamantul a beneficiat de drepturile salariale.

Răspunsul în cauză a fost anexat la cererea reclamantului din 04 martie 2020, adresată Casei Naționale de Asigurări Sociale, prin care reclamantul a solicitat acceptarea deciziei emise de Casa Teritorială Asigurări Sociale sect. Rîșcani, mun. Chișinău nr. 92/2020/1696 privind stabilirea pensiei pentru vechimea în muncă în baza actelor anexate conform cererii depuse la data de 24.01.2020.

Reclamantul consideră că, în speță, pârâtul a interpretat eronat prevederile legale și ilegal i-a refuzat în dreptul de a-i fi stabilită pensia pentru vechime în muncă, conform Legii nr. 1544 din 23.06.1993, art. 13 lit. a). Or, conform art. 44 alin. (1) din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și trupele organelor afacerilor interne nr. 1544 din 23 iunie 1993, pensia pentru militarii care au satisfăcut serviciu prin contract, pentru persoanele din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și pentru funcționarii publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul

Inspectoratului General de Carabinieri și pentru familiile lor se calculează din solda acestora.

Pensia pentru persoanele menționate se calculează din: salariul funcției, salariul pentru gradul militar sau special, sporul procentual pentru vechime în serviciu primite înainte de concediere, precum și din media lunară a altor recompense, plăți, sporuri și suplimente primite în ultimul un de serviciu, cu excepția plăților compensatorii și a indemnizației bănești unice în mărimea sumei mijloacelor bănești de întreținere pe un an.

Conform art. 48 din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și trupele organelor afacerilor interne nr. 1544 din 23 iunie 1993, pensiile militarilor în termen, ale militarilor care au îndeplinit serviciul prin contract, ale persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri, ale funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, ale ofițerilor de protecție și colaboratorilor organelor securității statului, Centrului Național Anticorupție și ale membrilor familiilor acestora, se stabilesc de către Casa Națională de Asigurări Sociale, în modul stabilit de Guvern.

Articolul 49 alin. (1)-(3) din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și trupele organelor afacerilor interne nr. 1544 din 23 iunie 1993 prevede că, pensiile militarilor în termen, ale militarilor care au îndeplinit serviciul prin contract, ale persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri, ale funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, ale ofițerilor de protecție și colaboratorilor organelor securității statului, Centrului Național Anticorupție și ale membrilor familiilor acestora se stabilesc de către Casa Națională de Asigurări Sociale, în modul stabilit de Guvern.

Acordarea drepturilor la pensie sau respingerea cererii de pensionare se face prin decizie, emisă de organul de asigurări sociale în termen de 30 de zile de la data depunerii cererii cu toate actele necesare. Organele de asigurări sociale au dreptul de control asupra autenticității actelor ce confirmă vechimea în serviciu și solda (câștigul), eliberate de organele abilitate.

Conform art. 50 alin. (1) lit. b) din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și trupele organelor afacerilor interne nr. 1544 din 23 iunie 1993, pensiile se stabilesc pentru militarii care au satisfăcut serviciul prin contract, pentru persoanele din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și pentru funcționarii publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare - de la data eliberării din serviciu, dar nu mai devreme de ultima zi în care au fost asigurați cu soldă.

Potrivit prevederilor art. 26 alin. (1)-(5) al Legii nr. 270 din 23.11.2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, salariile de bază în cazul promovării, transferului, detașării/delegării personalului unităților bugetare se stabilesc conform coeficienților de salarizare pentru funcțiile respective, ținând cont de treapta de salarizare. În cazul detașării/delegării, personalul beneficiază, pe lângă salariul de bază, și de celelalte drepturi salariale acordate personalului din unitatea bugetară în care a fost detașat/delegat, în condițiile prezentei legi. În cazul în care, în urma detașării/delegării, salariul lunar stabilit este inferior celui de care a beneficiat până la detașare/delegare, personalului detașat/delegat i se va plăti diferența de salariu.

Drepturile salariale pe perioada detașării se acordă în conformitate cu prevederile art. 72 din Codul muncii nr. 154/2003. Drepturile salariale pe perioada delegării sunt suportate de unitatea bugetară care a delegat personalul.

Mai mult, potrivit punctului 4) de la rubrica Note al Anexei nr. 6 Grupul ocupațional „Ordine publică și securitate a statului (D)” la Legea nr. 270 din 23.11.2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, clasa de salarizare pentru funcțiile de ofițeri, inclusiv de urmărire penală sau de investigații, de specialiști, detașați în procuraturile specializate, se stabilește cu o majorare de 15 clase succesive față de cea stabilită în tabel pentru funcțiile similare din unitățile bugetare din care sunt detașați.

Potrivit prevederilor art. 3 al Legii nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale, sistemul public de asigurări sociale (denumit în continuare sistem public) se organizează și funcționează având ca principii de bază, principiul unicității, potrivit căruia statul organizează și garantează sistemul public bazat pe aceleași norme de drept, principiul egalității, care asigură tuturor participanților la sistemul public - contribuabili și beneficiari - un tratament nediscriminatoriu în ceea ce privește drepturile și obligațiile prevăzute de lege, principiul solidarității sociale, inter și intra-generații, conform căruia participanții la sistemul public își asumă conștient și reciproc obligații și beneficiază de dreptul pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea riscurilor sociale prevăzute de lege, principiul obligativității, potrivit căruia persoanele fizice și juridice au, conform legii, obligația de a participa la sistemul public; drepturile de asigurări sociale se exercită corelativ îndeplinirii obligațiilor, principiul contributivității, conform căruia drepturile de asigurări sociale se cuvin pe temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite, principiul repartiției, potrivit căruia resursele bugetului asigurărilor sociale de stat se redistribuie pentru plata obligațiilor ce revin sistemului public, conform legii, principiul autonomiei, potrivit căruia sistemul public se administrează de sine stătător, pe baza legii, principiul imprescriptibilității, potrivit căruia dreptul la pensie nu se prescrie, principiul incesibilității, potrivit căruia dreptul la pensie nu poate fi cedat, total sau parțial.

Cu referire la invocarea de către pârât a punctului 2 lit. b) din Hotărârea Guvernului nr.78/1994 cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă, stabilire și plată a pensiilor și indemnizațiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, colaboratorilor Centrului National Anticorupție și funcționarilor publici cu statut special din cadrul sistemului administrației penitenciare, reclamantul a menționat că, invocarea acestei hotărâri contravine prevederilor art. 72 alin. (2) din Codul muncii, potrivit căruia dacă, la noul loc de muncă, condițiile de salarizare sau timpul de odihnă diferă de cele de care beneficia salariatul la unitatea care a dispus detașarea, salariatului i se vor aplica condițiile mai favorabile.

De asemenea, consideră că, motivarea pârâtului contravine principiilor prevăzute în art. 3 din Legea nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale, și anume principiului obligativității, potrivit căruia persoanele fizice și juridice au, conform legii, obligația de a participa la sistemul public, drepturile de asigurări sociale se exercită corelativ îndeplinirii obligațiilor și principiul contributivității, conform căruia drepturile de asigurări sociale se cuvin pe temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite.

Astfel, extrasul din cont al contribuabilului Arhip Anatolie, prezentat de către Casa Teritorială Asigurări Sociale sect. Rîșcani, mun. Chișinău, constată că, contribuțiile de asigurări sociale plătite lunar de reclamant în perioada detașării acestuia la PCCOCS (04.12.2017-20.01.2020) sunt de două - trei ori mai mari decât contribuțiile de asigurări sociale plătite lunar pentru perioada activității acestuia în cadrul Inspectoratului General de Poliție al MAI.

La fel, a menționat că Hotărârea Guvernului nr. 78/1994 a fost adoptată pentru a stabili modalitatea punerii în aplicare a Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, dar în același timp Hotărârea Guvernului nr. 78/1994, conform doctrinei teoriei generale a dreptului este un act normativ subordonat al unui act legislativ, în situația în care pe parcursul anilor Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne a suferit mai multe modificări și ajustări la legislația Uniunii Europene, Hotărârea Guvernului nr. 78/1994 urma a fi ajustată la prezenta lege, în caz contrar prevederile legii organice sunt obligatorii pentru executare, iar prevederile Hotărârii Guvernului nr. 78/1994 care sunt contrare legii organice își pierd actualitatea și nu poate provoca efecte juridice.

Totodată în temeiul art. 96 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în care este stipulat că instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile, reclamantul a solicitat compensarea din contul pârâtului a cheltuielilor suportate de el în cadrul litigiului respectiv.

Suplimentar, reclamantul a făcut referire și la prevederile art. 2036 Codul civil, potrivit căroră, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de lege, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin plata de despăgubiri. Prejudiciul moral se repară indiferent de existența și întinderea prejudiciului patrimonial. Reparația prejudiciului moral se face și în lipsa vinovăției autorului, faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declarației scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerată în folosul comunității și în alte cazuri prevăzute de lege. Dacă legea nu prevede altfel, simpla constatare a încălcării unui drept sau interes recunoscut de lege fără plata de despăgubiri oferă satisfacție echitabilă persoanei vătămate doar când aceasta corespunde cu natura dreptului sau interesului recunoscut de lege încălcat și persoana vătămată astfel va putea obține o valoare nepatrimonială superioară prejudiciului moral suferit. Dreptul la despăgubire pentru atingerile aduse drepturilor personale nepatrimoniale poate fi cesionat numai în cazul în care a fost stabilit printr-o tranzacție sau printr-o hotărâre judecătorească definitivă.

Conform prevederilor art. 2037 din Codul civil, mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate.

Caracterul și gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul restrângerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate. La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului.

La 09 octombrie 2020, prin intermediul cancelariei Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, din partea reclamantului la parvenit cerere de concretizare a acțiunii.

În susținerea cererii de concretizare, reclamantul a indicat motivele de fapt și de drept din cererea inițială, solicitând instanței de judecată anularea deciziei de schimbare a pensiei nr. 2020/92/2501 emisă de Casa Națională de Asigurări Sociale Oficiul Teritorial Chișinău, Rîșcani din 13.04.2020, anularea refuzului Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. A-643/20 din 27.04.2020 și obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale de a stabili și achita reclamantului Arhip Anatolie pensia pentru vechimea în muncă în mărime de 10 690,6 (zece mii șase sute nouăzeci. 6) lei începând cu data de 22.01.2020, stabilite conform Deciziei Casei Teritoriale Asigurări Sociale sect. Rîșcani, mun. Chișinău nr. 92/2020/1696 din 05.02.2020 și încasarea din contul pârâtului Casei Naționale de Asigurări Sociale în beneficiul reclamantului Arhip Anatolie a cheltuielilor de judecată în sumă de 4500 lei.

Prin hotărârea din 10 iunie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, cererea de chemare în judecată depusă de Arhip Anatolie către Casa Națională de Asigurări Sociale și Casa Teritorială de Asigurări Sociale Rîșcani mun. Chișinău cu privire la anularea deciziei de schimbare a pensiei nr. 2020/92/2501 emisă de Casa Națională de Națională Asigurări Sociale oficiul Teritorial Chișinău, Rîșcani din 13.04.2020; anularea deciziei Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. A 643/20 din 27.04.2020; obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale de a stabili și achita reclamantului Arhip Anatolie pensia pentru vechimea în muncă în mărime de 10 690,60 lei, începând cu data de 22.01.2020, stabilite conform deciziei CTAS Rîșcani, mun. Chișinău nr. 92/2020/1696 din 05.02.2020 și încasarea cheltuielilor de judecată în mărime de 4500 lei, s-a respins ca neîntemeiată.

Prin decizia din 04 aprilie 2023 a Curții de Apel Chișinău, a fost casată hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani din 10 iunie 2021, fiind emisă o nouă decizie privind admiterea acțiunii înaintată de Arhip Anatolie; a fost anulată Decizia de schimbare a pensiei nr. 2020/92/2501 emisă de Casa Teritorială de Asigurări Sociale Rîșcani mun. Chișinău din 13.04.2020, precum și refuzul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. A-643/20 din 27.04.2020; a fost obligată Casa Națională de Asigurări Sociale la stabilirea și achitarea lui Arhip Anatolie a pensiei pentru vechimea în muncă, începând cu data de 22.01.2020, stabilită conform Deciziei Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Rîșcani mun. Chișinău nr. 92/2020/1696 din 05.02.2020; s-au încasat din contul Casei Naționale de Asigurări Sociale în beneficiul lui Arhip Anatolie cheltuielile de judecată privind asistența juridică în sumă de 4500 lei.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a conchis că, instanța de fond eronat a hotărât asupra respingerii pretenției cu privire la anularea deciziei de schimbare a pensiei nr. 2020/92/2021 emisă de Casa Națională de Asigurări Sociale, oficiul teritorial Chișinău, Rîșcani la data de 13 aprilie 2020, invocând interpretarea eronată

de către Arhip Anatolie a exigențelor prevederilor pct. 2 lit. b) al Hotărârii Guvernului nr. 78/1994, care stabilește necesitatea prezentării autorității sistemului de asigurări sociale a certificatului cu privire la solda bănească, eliberat de instituția de forță de unde a fost detașat.

Aici, instanța de apel, contrar concluziei instanței de fond, a reiterat decizia Curții Constituționale nr. 6 din 28.02.2023 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din punctul 2 lit. b) din Hotărârea Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994 cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă, stabilire și plată a pensiilor și indemnizațiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, colaboratorilor Centrului Național Anticorupție și funcționarilor publici cu statut special din cadrul sistemului administrației penitenciare, care la pct. 56, 57, 58 statuează că, actul normativ subordonat legii nu poate conține norme cu caracter primar, iar conținutul actului normativ urmează să fie în strictă corespundere cu normele și scopul legii și nu poate introduce reglementări noi, altele decât cele stabilite de lege (a se vedea HCC nr. 29 din 28 octombrie 2016, § 71; DCC nr. 121 din 21 noiembrie 2019, § 22).

Curtea a constatat că, în acest caz, Guvernul, odată cu adoptarea măsurilor de organizare a executării Legii nr. 1544 din 23 iunie 1993, a introdus o condiție cu caracter limitativ, care nu se conține în articolul 44 alin. (2) din Lege. Această condiție reprezintă o plafonare a soldei din care se calculează pensia persoanelor menționate în articolul 44 alin. (2) din Lege. Așadar, funcționarului detașat nu i se poate calcula o soldă mai mare decât media lunară a funcționarului din ministerul de unde a fost detașat, afectându-i astfel dreptul la protecție socială.

Având în vedere cele menționate supra, Curtea a conchis că prin introducerea textului „dar nu mai mare decât media lunară prevăzută pentru militari și persoanele din corpul de comandă în ministerele de unde au fost detașați” din punctul 2 lit. b) din Hotărârea nr. 78, Guvernul a acționat *ultra vires*, stabilind o condiție care face ca norma să aibă un caracter primar. Prin urmare, sunt încălcate prevederile articolelor 47 și 102 alin. (2) din Constituție.

Mai mult ca atât, instanța de apel a reținut că prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 29 din 28 octombrie 2016, para 71-72, s-a stabilit că necesitatea și legitimitatea unei hotărâri de Guvern apare numai în măsura în care punerea în aplicare a unei prevederi legale reclamă stabilirea unor reguli subsecvente, care să asigure aplicarea lor corectă sau organizarea corespunzătoare a unor activități. Curtea a notat că prin hotărâri ale Guvernului pot fi dispuse măsuri organizatorice, financiare, instituționale sau sancționatorii în vederea stabilirii cadrului necesar și realizării dispozițiilor legale Normele cuprinse în hotărârile Guvernului nu pot avea caracter primar, acestea dezvoltă și concretizează dispozițiile legilor. Guvernul nu are competență normativă primară, fiind abilitat să acționeze numai în executarea actelor legislative (a se vedea DCC nr. 132 din 5 decembrie 2019, § 22). Atunci când hotărârea este adoptată în executarea unei legi, Guvernul trebuie să respecte prevederile constituționale, inclusiv cele referitoare la drepturile fundamentale ale omului.

Astfel, prin prisma prevederilor enunțate, raportate la circumstanțele de fapt ale cauzei, instanța de apel menționează că, în decizia privind schimbarea pensiei, Casa Națională de Asigurări Sociale, oficiul teritorial Chișinău, Rîșcani a ignorat totalmente prevederile legale stipulate în Legea nr. 1544 din 23.06.1993, coroborate

cu dispozițiile din Legea nr. 288 din 16.12.2016. Or, Casa Națională de Asigurări Sociale, oficiul teritorial Chișinău, Rîșcani prin decizia privind stabilirea pensiei din data de 05 februarie 2020, just a dispus acordarea pensiei pentru limita de vârstă calculată în baza stagiului de 24 ani și 6 luni, calculat în temeiul certificatului privind solda bănească, eliberat de Procuratura Generală, la caz, reprezentând instituția în cadrul căreia, Arhip Anatolie a exercitat funcția de Ofițer de urmărire penală, comisar principal în Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, în ultimul an de activitate.

În acest context, instanța de apel a constatat că, contrar argumentelor invocate de instanța de fond întru legalitatea actului administrativ, decizia nr. 2020/92/2021 emisă de Casa Națională de Asigurări Sociale, oficiul teritorial Chișinău, Rîșcani la 13 aprilie 2020, a fost emisă contrar prevederilor legale și cu încălcarea dreptului discreționar al autorității publice.

La 10 aprilie 2023, Casa Națională de Asigurări Sociale a expediat prin poșta electronica recursul nemotivat asupra deciziei din 04 aprilie 2023 a Curții de Apel Chișinău, iar la 12 mai 2023, a expediat și motivarea recursului, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei contestate și pronunțarea unei noi decizii.

În motivarea cererii de recurs s-a indicat că instanța de apel nu a dat apreciere corespunzătoare circumstanțelor pricinii, a interpretat eronat normele aplicabile speței, precum și nu a cercetat corespunzător toate probele prezentate, ceea ce a dus la emiterea unei soluții eronate. Suplimentar a fost reiterată poziția Casei Naționale de Asigurări Sociale, formulată în instanțele inferioare cu referire la pretențiile reclamantului.

La 13 iunie 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat copia cererii de recurs intimatului.

La 27 iunie 2023, Arhip Anatolie a depus referință asupra cererii de recurs, solicitând declararea acesteia ca fiind inadmisibilă.

Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), a fost modificat cadrul normativ conexe reformei Curții Supreme de Justiție, inclusiv Cartea a treia ”Procedura contenciosului administrativ” din Codul administrativ, în special prevederile cu privire la temeiurile recursului.

Totuși, art. XI alin. (3) din Legea menționată, prevede că recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Aceleași considerente se deduc și din interpretarea art. 195 din Codul administrativ în coroborare cu prevederile art. 3 alin. (3) din Codul de procedură civilă către stipulează că, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art.169–171. Legea procedurală civilă care impune obligații noi anulează sau reduce drepturile procedurale ale participanților la proces, limitează exercitarea unor drepturi ori stabilește sancțiuni procedurale noi sau suplimentare *nu are putere retroactivă*.

În consecință, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, la examinarea admisibilității recursului, va aplica prevederile cu privire la temeiurile de declarare a recursului din Codul administrativ în redacția în vigoare la data declarării recursului.

În conformitate cu art. 244 alin. (1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

În conformitate cu art. 245 alin. (1) și (2) din Codul administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Instanța de recurs constată că decizia Curții de Apel Chișinău a fost pronunțată la 04 aprilie 2023, dispozitivul fiind notificat participanților la proces prin poșta electronică la 05 aprilie 2023 (f.d. 70, vol. II), iar decizia motivată – la 27 aprilie 2023 (f.d. 71, vol. II).

Astfel, depunerea recursului nemotivat la 10 aprilie 2023 (f.d. 73-74) și a motivării recursului la 12 mai 2023 (f.d. 79-82, vol. II), este în termen.

Examinând admisibilitatea recursului înaintat de Casa Națională de Asigurări Sociale, completul de judecată îl consideră drept inadmisibil.

În motivarea concluziei enunțate se rețin următoarele argumente.

În conformitate cu art. 246 alin. (1) din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează din oficiu admisibilitatea cererii de recurs. Dacă este inadmisibil, recursul se declară ca atare printr-o încheiere, iar în acord cu alin. (2) din art. 246 din același cod, recursul se declară inadmisibil în special în cazurile enumerate la literele a)-f).

Din analiza acestor prevederi, rezultă că admisibilitatea/inadmisibilitatea recursului, în special, nu se limitează doar la temeiurile menționate, ci urmează să însușească în condițiile Codului administrativ exercitarea efectivă a unui control de legalitate, veritabil bazat pe temeiuri concludente și serioase.

Completul de judecată reține că sintagma „în special” denotă caracterul neexhaustiv al temeiurilor de inadmisibilitate și în același timp oferă un drept exclusiv al instanței de recurs de a filtra cererile de recurs care nu prezintă o motivare suficient de serioasă și care pe cale de consecință nu pot însuși un eventual succes rezultat din examinarea cererii în completul de 5 judecători.

În această ordine de idei, instanța de recurs reține că, Codul administrativ dezvoltă nu doar caracterul nedevelopativ al recursului, dar și cerința de seriozitate a cererii din perspectiva invocării unor veritabile și esențiale încălcări de drept procedural și material capabile să răstoarne decizia instanței de apel contestată într-o eventuală examinare în fond și invocare ex officio a erorilor de drept.

Instanța de recurs notează că pentru a trece testul de admisibilitate, cererea de recurs trebuie să conțină o motivare convingătoare și întemeiată în condițiile nominalizate mai sus. Acest argument rezultă și din particularitățile de formă ale reglementării recursului în Codul administrativ și anume din sintagma „motivarea recursului” de la art. 245 alin. (2) din Codul administrativ.

În consecutivitate, motivarea cererii de recurs în circumstanțele expuse se referă la formalitățile pe care trebuie să le întrunească cererea în vederea rezistării testului și filtrului de admisibilitate.

De asemenea, completul de judecată accentuează că admisibilitatea recursului trebuie privită și în contextul rolului și funcției legale a instanței judecătorești

supreme care constă, în special în asigurarea și interpretarea uniformă a legilor la examinarea cauzelor de contencios administrativ. Astfel, motivarea oricărei cereri de recurs trebuie să țină cont pentru a trece filtrul de admisibilitate și a avea succes, de aceste însușiri de ordin legal fundamental.

În acest sens, CtEDO în jurisprudența sa constantă statuează că dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicit admise [Golder împotriva Regatului Unit, pct. 38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), pct. 230]. Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, pct. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, pct. 45). Curtea a mai reiterat că modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective, urmând de ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem. (Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-1, p. 141, § 39). La fel, conform jurisprudenței CtEDO, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea Helmers c. Suediei 9 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

În circumstanțele menționate, completul de judecată ajunge la concluzia de a declara inadmisibil recursul înaintat de Casa Națională de Asigurări Sociale.

În conformitate cu art. 230 și art. 246 din Codul administrativ, completul de judecată

d i s p u n e:

Recursul înaintat de Casa Națională de Asigurări Sociale se declară inadmisibil.
Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecător

Ion Malanciuc

Judecători

Diana Stănilă

Oxana Parfeni